

INSPIRATIEFICHE TIPS

Wil jij in je klas aan burgerschap werken via drama, maar heb je nog geen tijd of ruimte om je te verdiepen in Mantle of the Expert of Participatief Drama? Experts, leerkrachten en leerlingen die deelnamen aan ART4DEM formuleerden concrete tips waar je al op kan inzetten.

In deze inspiratiefiche vind je:

- **Beknopte informatie over wat tip 5 inhoudt;**
- **Concrete activiteiten vanuit Mantle of the Expert en Participatief Drama om met deze tip aan de slag te gaan.**

TIP 5

Ik maak deel uit van mijn klasgroep

Sprek met je leerlingen alsof het je collega's zijn. 'Doceer' niet, maar nodig je leerlingen uit om samen te onderzoeken. **Collaboratief taalgebruik** is daarbij essentieel. Burgerschapsthema's veronderstellen immers een **oprechte en gelijkwaardige samenwerking tussen jou en je leerlingen**. Vertrouw op hun ervaring en kennis en ga daar samen mee aan de slag. Vanuit je eigen authenticiteit kan je leerlingen ondersteunen bij het durven waarachtig te zijn en het durven delen van emoties, meningen en perspectieven.

Ik vond dat heel mooi om te observeren bij Sara (teaching artist, Mantle of the Expert). Ze stelt zoveel vragen waarvan je weet: ja, ze heeft er antwoorden op. Er zijn veel leerkrachten die dat niet kunnen, die wel een bron van kennis zijn en die alles vertellen wat ze weten, dus dat (...) vind ik iets heel mooi aan die Mantle. Maar heel moeilijk.

| Leerkracht, secundair onderwijs

*Het feit dat er niemand vooraan de klas staat die zegt, dit en dit is het.
Voilà, neem dit maar zo aan.*

| Leerkracht, basisonderwijs

Gewoon mens zijn, en een mens zijn op dat moment. (...) Als je dat kunt doen, dat je automatisch in uw groep meer kunt bereiken omdat je die veiligheid ergens ook creëert voor uw leerlingen (...). Ik denk dat als je rond burgerschap wilt werken, dat je dat niet kunt zonder dat je zelf een beetje in uw kaarten laat kijken (...) als je niet laat zien van, ja, ik maak ook wel eens fouten en ik maak ook wel eens een verkeerde inschatting en ik denk daar zo over, en ik snap dat niet iedereen daar zo over denkt. Wel politiek correct blijven natuurlijk. Maar dat je van uw leerlingen ook niet kunt verwachten dat die dat gaan doen, of dat die de veiligheid gaan voelen van: ah, ik mag dat bij deze persoon in de groep gooien.

| Leerkracht, secundair onderwijs

TIP 5

Ik maak deel uit van mijn klasgroep

FOCUS VANUIT DEZE TIP

- Een oprechte en gelijkwaardige samenwerking
- Werken vanuit authenticiteit

Inspiratie Participatief Drama: Kennismakingsoefening: diepte-interview

DOEL

Kennismaking op een authentieke wijze: de leerkracht als deel van het team

VOORBEREIDING

Je voorziet een voldoende grote ruimte waar de leerlingen een kleine scène kunnen spelen.

ACTIVITEIT

Deze activiteit vindt plaats in een ruimte waar jij en je leerlingen kunnen rondlopen.

STAP 1

De kennismaking

Jullie lopen rond en wanneer je een signaal geeft, stopt iedereen bij een medeleerling/leerkracht in de buurt om in gesprek te gaan. De timer wordt gezet en jullie krijgen telkens 1 minuut om elkaar te leren kennen. In dat gesprek is het doel om 3 verschillen of 3 gemeenschappelijkheden te achterhalen.

Je herhaalt dit zo vaak je wil.

De sterkte van deze werkvorm is dat jij als leerkracht kan meedoen en diepgaand gelijkenissen en verschillen met leerlingen kan achterhalen.

STAP 2

Terugkoppeling - elkaar voorstellen

Na de kennismakingsronde wordt nog even verdergegaan met deze informatie. Dat kan op verschillende manieren:

- Je gaat nadien in een cirkel staan en laat je één leerling beginnen: 'ik heb gemeenschappelijk met leerling Y dat we graag spaghetti eten'. Daarna neemt leerling Y het over en doet hetzelfde, er wordt een gelijkenis of verschil genoemd met een andere leerling, die dan weer het woord krijgt.
- Je laat iemand anders voorstellen en laat je vertellen wat de gemeenschappelijkheden en verschillen zijn.

Inspiratie Participatief Drama: Groepsvormingsoefening PacMan

DOEL Groepsvorming

ACTIVITEIT Deze opdracht zet in op groepsvorming.
Voor deze activiteit heb je ruimte nodig en doe je als leerkracht mee.

Alle leerlingen en jijzelf zitten op een stoel die verspreid staan doorheen de ruimte. Eén leerling wordt aangewezen als Pacman, deze leerling staat recht waardoor een stoel vrijkomt. Pacman maakt een ritmische, redelijk trage beweging naar keuze (bv. nek bewegen, armen bewegen) met als doel tot aan de lege stoel te geraken. De andere spelers moeten verhinderen dat Pacman op een stoel geraakt en moeten dus zelf op de lege stoel gaan zitten. Zij mogen dat al wandelend of lopend doen. Belangrijk is wel dat vanaf ze zijn rechtgestaan, ze niet meer op de eigen stoel mogen gaan zitten en dus moeten wachten tot er een stoel vrij is.

Als het te moeilijk is voor Pacman om traag tot bij de lege stoel te geraken, kan je naar 'level 2' gaan en mag Pacman versnellen.

De sterkte van deze groepsvormingsactiviteit is dat jij als leerkracht kan meedoen. Op een fysieke wijze werk je samen met je leerlingen aan eenzelfde doel.

GEBASEERD OP

Opdebeeck, L., & Bevers, K. (2014). *Een scène schoppen: Theorie en praktijk van het participatief drama*. Formaat, Werkplaats voor Participatief Drama.

Inspiratie Mantle of the Expert : Werken vanuit een collaboratieve vraagstelling

DOEL

- Ontwikkelen van gedeelde communicatie en macht
- Ontwikkelen van onderzoeksbekwaamheid van leerlingen

COLLABORATIEVE VRAAGSTELLING

*Een fragment uit
"Mantle of the Expert.
Een handleiding
voor beginners"
(Selderslaghs &
Taylor, 2018)*

Bij collaboratief lesgeven spannen leerkrachten zich in om samen te werken met de leerlingen, waarbij gedeelde communicatie en macht worden ontwikkeld. Het is niet hun rol de kinderen te ondervragen om erachter te komen wat ze wel en niet weten. Het is hun rol om hun onderzoeksbekwaamheid te ontwikkelen en te ondersteunen. Dit proces omvat verschillende sleutelprincipes:

- Gebruik taal die uitnodigt tot participeren en die angst reduceert: "Ik vraag me af of...", "Het lijkt mij dat ...", "Als jij in die situatie..."
- Probeer vragen waar je het antwoord al op weet te vermijden. Dat is misschien niet altijd mogelijk, maar het is een veel authentiekere aanpak.
- Beschouw jezelf als een medereiziger en stel het soort vragen waar je zelf graag een antwoord op zou willen - "Ik wou altijd al we- ten...", "Wat zou er gebeuren, denk je, als...". Maak je geen zorgen als niet elke vraag beantwoord kan worden: zo gaat dat nu eenmaal bij onderzoek.
- Behandel de antwoorden van de leerlingen met respect en oordeel niet te snel. Al te vaak zijn we teleurgesteld als de antwoorden van de leerlingen niet overeenkomen met onze verwachtingen. Vecht tegen die neiging en werk met hen om hun antwoorden tot iets sterkers te ontwikkelen. Kinderen worstelen soms om de woorden te vinden om precies uit te drukken wat ze bedoelen, dus geef hun de tijd en help hen waar nodig - "Ik meen te begrijpen dat..", "Zou het kunnen dat ...", "De kans bestaat dat ...".

- Luister goed naar hun antwoorden. Luisteren gaat over meer dan van de ene respons naar de volgende over te gaan. Antwoorden van leerlingen erkennen, pauzeren, geïnteresseerd kijken, voortbouwen op hun gedachten; het zijn allemaal belangrijke signalen voor hen die tonen dat je hun ideeën ernstig neemt: "Dat is interessant...", "Ik zie wat je bedoelt...", "Ik veronderstel..."
- Vermijd lof, behalve als het oprecht is. Het lijkt misschien paradoxaal als we het hebben over het reduceren van angst en het op- bouwen van zelfvertrouwen bij leerlingen, maar onoprecht lovend zijn kan een schadelijk effect hebben. Kinderen leren zeer snel te doorzien wanneer ze onoprecht geprezen worden en vinden er al gauw niks meer aan. Wees dus voorzichtig: als je een antwoord of een bruikbare suggestie prijs, zorg er dan voor dat je dat oprecht doet.

VRAGEN OPSTELLEN

De juiste taal vinden om het denken te stimuleren en dialoog aan te moedigen is essentieel omdat je een 'gemeenschap van onderzoek' tracht te promoten. Hier zijn enkele richtlijnen:

- Een vraag moet een doel hebben, zoals informatie inwinnen ("Als jij in een dierenpark zou werken, voor welk dier zou jij dan zorgen?"), begrip vormen ("Wat zou Florence zien als ze het hospitaal binnenwandelt?"), of aandringen op reflectie ("Waarom zou hij niet willen dat zijn vrouw en kind zijn tranen zien?").
- Leg de lat hoog. Je kunt ze altijd een beetje laten zakken als je vragen beantwoord worden met een lege blik. Onderschat niet waar- toe kinderen, zelfs hele kleine, in staat zijn. "Is het verkeerd om dieren te kopen en te verkopen, denk je?", "We kunnen hier niet elke soldaat redden – wat zullen we doen?", "De wolf is hongerig en heeft nog kleine mondjes te voeden. Wat zou er gebeuren als we hem vrijlaten?".
- Probeer door te dringen en moedig leerlingen aan dieper te graven: "Kun je daar iets meer over zeggen?", "Waarom zeg je dat precies?", "Dat is interessant – waarom denk je...?".
- Ondersteun en bouw op met behulp van je eigen denken: "Het lijkt mij dat ...", "Wat denk je van dit idee...", "Ik worstel ermee, als we nu eens...".
- Stel vragen die het bestaande denkpatroon uitdagen en reflectie aanmoedigen: "Dat vind ik vreemd. Waar heeft hij geleerd dat je afwenden en je pijn verbergen het beste is wat je kunt doen?".
- Stel uitnodigende vragen en vragen die de interesse van de leerlingen in het onderwerp onderhouden: "Hoe kunnen we de baby-chimpansee wegnemen van zijn moeder zonder haar te veel stress te bezorgen?", "Wat voor een wereld is dat waar mannen hun gevoelens niet kunnen tonen aan hun kinderen, zelfs niet wanneer ze hen misschien voor het allerlaatste levend zien?".

VRAAGSTARTERS

Collaboratieve vraagstelling vraagt vooral veel oefening. Om ermee aan de slag te gaan, is het raadzaam om een lijstje van voorbeeldvragen door te nemen en je eigen te maken, voorafgaand aan een lesmoment. Na regelmatige toepassing wordt deze manier van vraagstelling je meer en meer eigen en kan je (meer) loskomen van dit voorbeeldlijstje.

Hieronder vind je een aantal concrete vraagstarters, telkens vanuit een specifieke invalshoek. Meer inspiratie vind je in: Selderslaghs, B., Taylor, T. (2018) *Mantle of the Expert. Een handleiding voor beginners. Drama als leermiddel in het lager onderwijs*. Antwerpen: Garant, p.195-197: overzicht samengesteld door Michael Bunting.

- **Kennis en begrip activeren en ontwikkelen:** "Hoeveel weten we over ...?", "Is het waar dat ..?"
- **Een ander standpunt overwegen en nieuwe info introduceren:** "Ze zeggen dat ...", "Sommige mensen denken ..."
- **Aandacht vestigen op, bestuderen, analyseren:** "Het lijkt vreemd dat ...", "Heeft iemand opgemerkt ... ?"
- **Complicaties of gevolgen overwegen:** "Denk je dat het echt zal helpen ... ?", "Dus misschien moeten we ..."
- **Verdiepen, verbinden, reflecteren:** "Bedenk dat we niet de enigen zijn die ...", "Ik vraag me af of andere mensen ook al met dit probleem geconfronteerd zijn?"
- **Hypotheses formuleren:** "Dus, ervan uitgaand dat ...", "Als mensen ons zouden ..."
- **Keuzes geven:** "Welke ...?", "We zullen moeten kiezen of ..."
- **Erkennen, samenvatten:** "Het is duidelijk ...", "Net als jij denk ik ..."
- **Overeenstemming zoeken:** "Kunnen we voorlopig overeenkomen dat ...?", "Is het mogelijk ..?"
- **Leiden:** "We zullen moeten ...", "Zou je ervoor willen zorgen dat ...?"

Een interessant filmpje over het taalgebruik in *Mantle of the Expert* met enkele voorbeelden in de praktijk vind je hier: https://youtu.be/VWjhiyQ0_vU

BRON

- Selderslaghs, B., Taylor, T. (2018) *Mantle of the Expert. Een handleiding voor beginners. Drama als leermiddel in het lager onderwijs*. Antwerpen: Garant.
- Selderslaghs, B., Taylor, T. (2018) *Mantle of the Expert. Een handleiding voor beginners. Drama als leermiddel in het lager onderwijs*. Antwerpen: Garant, p.195-197: overzicht samengesteld door Michael Bunting.